

Голубєва Неллі Юрївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

професор кафедри цивільного права,

доктор юридичних наук, професор, зав. кафедри цивільного процесу

НАПРЯМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В Європейському Союзі діють вже багато різних нормативно-правових актів, спрямованих на досягнення основної мети - створення загального простору свободи, безпеки та правосуддя. Одним з інструментів досягнення такої мети є впровадження інформаційних технологій в діяльність судів.

Стокгольмська програма "Відкрита та безпечна Європа, яка служить своїм громадянам і захищає їх" (2010/C115/01) зазначає, що електронне правосуддя представляє відмінну можливість для забезпечення більш легкого доступу до правосуддя. Розроблені декілька загально-європейських програм з інформатизації судової діяльності: 1) Ідентифікатор європейського законодавства (European Legislation Identifier - ELI) включає в себе пошук нормативних актів ЄС та держав-членів ЄС; 2) Ідентифікатор європейського прецедентного права, який надає опції пошуку прецедентів Європейського суду правосуддя, Єдиного патентного суду і Суду правосуддя країн Бенілюксу, судової практики держав-членів ЄС та ін.

І, нарешті, Портал Європейської електронної юстиції/правосуддя (The European e-Justice Portal) [1], розбудові якого приділяється велика увага в ЄС. Європейський портал е-юстиції постійно працює над підвищенням відвідування порталу. [«Допоможіть поширити слово про європейський портал судочинства»](#) - саме такі слова розміщені на головній сторінці порталу.

Ці інструменти (портал і ідентифікатори), хоч і є елементами електронного правосуддя, але в основному спрямовані на інформування фізичних та фізичних осіб про національне та європейське законодавство та судову практику (тобто не містить функціоналу «електронного судочинства» для забезпечення учасників процесу та суду здійснювати процесуальні дії, передбачені законодавством, в електронному вигляді).

Далі більш докладно зупинимося на European e-Justice Portal. Він надає громадянам практичну інформацію про судову систему та суміжні галузі та процедури. Вся інформація на порталі перекладена на 23 офіційні мови Європейського Союзу.

Європейський портал е-юстиції задуманий як майбутній електронний універсал у сфері юстиції. Першим кроком він прагне полегшити життя громадян, надаючи інформацію про системи правосуддя та покращення доступу до правосуддя у ЄС.

European e-Justice Portal містить чотири групи правої інформації: 1. Для громадян: знайти адвоката; знайти нотаріуса; правила звернення до суду; права жертв злочинів у кримінальному судочинстві; сімейні питання; судове мито; права обвинуваченого в кримінальному судочинстві; 2. Для бізнесу: база неспроможних суб'єктів; реєстр підприємств; бланки платіжного доручення ЄС (Європейського наказного провадження); земельний кадастр; звернення до суду; грошові позови; адвокатура; 3. Практикуючим адвокатам: законодавство; судова практика; мережі адвокатури і судів; система Європейської співпраці в правовій сфері у цивільних та економічних справах; судові системи; реєстри; підготовка суддів в ЄС; 4. Для судової системи: законодавство; інструменти для судів і практикуючих адвокатів; система Європейської співпраці в правовій сфері у цивільних та економічних справах; підготовка суддів в ЄС; відеоконференція; форма для зняття показань свідків.

Європейський портал електронного правосуддя зміцнює прозорість систем правосуддя держав-членів, надаючи громадянам практичну інформацію рідною мовою про судову систему та процедури. Портал спрямований на те, щоб підвищити наочність, поліпшити доступ до правосуддя для громадян Європейського Союзу.

На Порталі можна отримати інформацію та конкретний інструментарій для доступу до спрощених судових процедур в ЄС. Наприклад, до European payment order. Європейське наказне провадження було введено в дію Регламентом Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу 1896/2006 від 12 грудня 2006 року про запровадження Європейського наказного провадження.

European payment order (дослівно – Європейське розпорядження/заявка на оплату) – є спрощеною процедурою, за стандартними формами, для міжнародних грошових позовів, які не заперечуються відповідачем.

Європейський портал електронного правосуддя надає інформацію про застосування Положень та зручний для користувача інструмент для заповнення форм.

Виконання наказу здійснюється відповідно до національних правил та процедур держави-члена. Порядок виконання судового рішення також детально описаний на Порталі із зазначенням особливостей у країнах-членах ЄС та надана доступна інформація про те, куди має звертатися заявник/кредитор. Також пропонується ознайомитися із «Практичним керівництвом щодо застосування Положення про European payment order».

Власне на тему European payment order є багато спеціальної літератури, тому більше на цьому питанні, думаємо, немає сенсу зупинятися [2].

Також на Поталі можна отримати інформацію та конкретні рекомендації щодо European Small Claims Procedure (Європейська процедура щодо вирішення дрібних спорів – див., постанову Європейського Парламенту та Ради від 11

липня 2007 р. № 861/2007). Портал європейського правосуддя надає інформацію щодо застосування Регламенту та форм, які можуть бути заповнені в електронному вигляді та надруковані. Також пропонується ознайомитися із «Практичним керівництвом щодо застосування відповідної процедури.

Ці Правила застосовуються в цивільних та комерційних справах транскордонного характеру, незалежно від суду або уповноваженого органу, в яких розмір позовних вимог не перевищує 2000 євро (з 2015 року – 5000 євро). На відміну від European payment order, ця процедура передбачає її застосування не тільки до грошових, а й негрошових вимог.

European e-Justice Portal містить докладну інформацію щодо цієї судової процедури у кожній країні-члені ЄС.

Так, для прикладу візьмемо витяги окремих норм, які стосуються Австрії. В Австрії компетенцію розглядати дрібні спори за встановленою процедурою мають окружні суди (*Bezirksgerichte*), які мають юрисдикцію розглядати справи в першій інстанції відповідно до Постанови (ЄС) № 861/2007. Претензії можуть бути подані в паперовому або електронному вигляді за допомогою електронної системи юридичної кореспонденції (*Elektronischer Rechtsverkehr* – «ERV»). ERV в принципі доступний всім фізичним та юридичним особам, хоча їй потрібне спеціальне програмне забезпечення та залучення посередницького агентства.

Матеріали та додатки можуть також бути розміщені в електронній формі за допомогою *Bürgerkartenfunktio* (підпис чип-карткою громадянина або мобільного телефону - див. [Http://www.buergerkarte.at/](http://www.buergerkarte.at/)) з онлайн-формами на сайті Австрійської юстиції: www.eingaben.justiz.gv.at. Для використання підпису мобільного телефону потрібен мобільний телефон, який готовий для прийому. Підпис мобільного телефону працює з усіма мобільними телефонами. Мобільний телефон або активована електронна картка громадянина є віртуальним ідентифікатором особи.

Вони є безкоштовними та безпечними (лише правильна комбінація знань двох факторів (PIN-код або пароль) та володіння (електронна картка або мобільний телефон) дозволяє успішно їх використовувати).

Електронна картка громадянина є юридично дійсним електронним підписом в Інтернеті та є еквівалентним рукописному підписові. Citizen Card дозволяє зручно входити в численні інтернет-служби державних органів (FinanzOnline, запити на отримання страхових даних тощо). Особа отримує (офіційну) пошту.

Документи *не* можна надсилати факсом або електронною поштою.

Якщо подання документів через ERV не є можливим, електронне обслуговування документів також може здійснюватися через адміністративний відділ для обслуговування документів відповідно до частини 3 Закону про служби документів (*Zustellgesetz*, розділи 28 і наступні).

До осіб, які виключно можуть використовувати тільки ERV (але не інші системи електронного обслуговування) відносяться: адвокати (*Rechtsanwälte*), інші особи, уповноважені представляти обвинувачених в кримінальному процесі (*Verteidiger in Strafsachen*), нотаріуси (*Notare*), кредитно-фінансові установи, установи соціального страхування, пенсійні установи, фінансовий прокурор (*Finanzprokuratur*, який представляє державу у певних типах справ) та асоціації адвокатів (*Rechtsanwaltskammern*).

Щодо апеляційної процедури у справі, поданої відповідно до Постанови (ЄС) № 861/2007 рішення суду, прийняте в першій інстанції окружним судом, може бути оскаржене (*Berufung*). Апеляція повинна бути подана в *письмовій* формі в окружний суд, який виніс рішення у першій інстанції протягом чотирьох тижнів після закінчення судового рішення.

Мова, прийнята відповідно до статті 21a (1), є німецькою. Окрім офіційної мови (німецької) австрійські громадяни та громадяни країн, що є учасницями

Угоди про Європейський економічний простір, можуть використовувати угорську, словенську, хорватську мову в окремих окружних судах.

Список використаної літератури:

1. The European e-Justice Portal // URL: <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>

2. Наприклад, Ізарова І. О. Науково-практичний коментар до цивільного процесуального законодавства Європейського Союзу: перші загальноєвропейські процедури розгляду і вирішення цивільних та комерційних справ транскордонного характеру — видачі Європейського судового наказу й вирішення дрібних спорів. Частина 1 / І. О. Ізарова ; пер. з англ. І. О. Ізарової, А. В. Сизової. — Київ ; ВД «Дакор», 2016. — 308 с.